

ARTIVM ORBEM QUAM ENCYCLOPAEDIAM

Graeci nominant Poetis adprime necessariam esse.

TITVLVS. XXXI.

Encylopedia, ut ex Plinio, Quintiliano, Martiano Capella & Virgilio colligitur disciplinarum in orbem ex mutua eodendemia redactarum, series & veluti ductus quidam (vt Budaeus ait) scientiarum ex multis disciplinis confectus & aptus existit. Encyclica enim disciplina, inquit lib. primo Virgilius, vt corpus vnum ex his membris est composita, quam ideo Cicero lib. de Oratore tertio concertum doctrinarum omnium, confectumq; vocauit. Hanc ergo hoc in loco / quamq; omnibus illustribus & bene natis studiorum professoribus esse locum quidam, praefixa esse debet, ad Poeticam tamē adeo pertinere, ut sic breuibus ostendam, vt sane ea nullam esse posse vel stupidus Choroebus intelligat, inter Philosophiam & Poeticam aliud discriminis nō esse, q̄ q̄ philosophos esse quospiam possit, qui subinde Poeta non sit, Poeticam autem neminē nisi idem Philosophus existat, si modo Philosophus sit et, qui studeat omnium rerum diuinarum & humanarum vim, naturam, causasq; nosse. Et omni bene viuendi rationem tenere & persequi, vt eam primo de Oratore Cicero de se ipso, ipsam vero Poeticam non esse aliud videri, q̄ animi quendam ad numeros & carmen e caelo ueniens impetū, qui omnium illustrū doctrinam circulo abscidat, nec infra artem estimationē eam esse, vt inscius ideota, uti grex arummar, sed ancillantes habere eas & admiraculares indicabo. Quomodo enim in in editas arcem, & ex tanta edifica gradibus quibusdam ascenditur, ita nemo ad insignis illius professionis culmen peruenit, nisi qui per honestissimam artem cognitionē gradus aliquos exiuerit, per quos tandem in illud Augustum, & concertū intelligenti templum, ascendere queat. Quod ipsum si non omnibus primo aspectu uisibile est, nihil miror, nec enim adeo ostentosa Poetica est, vt omnia uadit legentibus exhibeat, nec tam sui neglectus: vt quolibet imperiū audae eulorae & illos (vt aiunt) manibus eam attrahant, sui familiaritate dignetur, unde etiam illud est, quod multos amicos quidē sustinet, inimicos autē habet paucos, nec aliud illis q̄ suauem quendam uerborum suum, quo perinde tamē vt pueri crepundis oblectari solent, donat. Hos uero aditum succinctos & ad diligentiam adparatos in adyta, & penitissima rerum suarum sacra, perducent, participes facit magnarū opum, & nihil non splendidissimū nō emantissimū exhibet, quod ipsum uulgaris & luctuosus oculus

non nisi per corneam quandam fenestram transibit. Jam illud quod
est presari libet, tot artium Poetica in magistrum non est, aliud in
negotium est, cum Principem locum habeat, anxius espidendum
artium emulteris, laboribusq; famulatio debitis non grauat, ubi
hi her discendi sunt, & ad Poeticam petendam tanq; mancu quod
dam comparandæ, nec rectius singulis q; a singulis professionibus
hauriuntur. Multi sunt professiones, que sine plerarumq; artium
peritia non constant, & has tam non docent, sed admittunt illos qui
alibi eas didicerint. Sic Medicus non nisi illos agros, qui in ea
philosophie parte quæ Physicam adpellamus, fidelissimas fundamē
tis iactas, antequam multa opera & peragū labore exerceat. Sic Theo
logia illos amplecti solet, qui nature & humanarum rerum ad vir
ginitatem periti, post exactum in hominibus artibus curriculum, tan
dem vera sentia ad se cognoscendū pergere solent: Rhetor certe in
eo quem docendum assumpsit, grammatice præcepta desiderat, Ora
tor autē Rhetorem esse iubet, cum qui se imitari & dicendi sibi ver
tate ad similes esse velit. Sic qui legum nosendū, neque & iusti
ad ministrandi præconiū subeunt, rationandi scientiam, & omnino
tam philosophicæ partem que ex Socratica schola profecta rebus
humanis prouidet, anteq; illud agant, nouisse debent: Rhetor certe in
prodelecta, ut Vlpianus in L. iusticia. ff. de iust. & iur. ast, Divina
rum atq; humanarū rerum notitia est, iusticæ atq; iustitiæ scientia.
Sic quædam inter insignes disciplinas gradatim progrediens est sci
entia, & in orbem sexa conuulsa: Inter quas aliis sing; sunt que arti
fimum non nisi prioribus initiatum admittit, in infimo autem gene
re que in se nihil habere reliqui q; ut aliorum sine instrumenta cog
noscentur: Ut in artium numero quas liberales dicimus, sine quib;
nulla vniq; solida erudicio locum habuit, Grammatica, Logica &
Rhetorica inferiores, relique quatuor, que qua dicitur esse hinc emi
nentiores statuuntur: nam grandia in se totas philosophicæ momen
ta retinent, omnes tamē si omniaria sapientiam suspicias, ancilla
res sunt. Quamq; nulla est que magis scortum intellecta, icinia sit
q; ipsa Dialectica, tanta altoqui & tam necessaria scientia, cui tamē
si reliquas respicias, minimū & temporis debeas & laboris, propte
rea q; propter admiscuū nihil rest, qui quod sequaris habet. Quod
multi Philodicti magis .i. litium amites q; veritatis studiosi philoso
phi, non cernentes, ita: tam proli dolor gratem & omnes seruos in il
lis logicis non dico firmioribus præceptis, sed fatasmatis & prope
que quibus quibusdam que mire a Seneca libr. Epistolar. vi. & xl.
continuntur, ceterere assolent, qui totam Encyclopediam hoc vno
ambiant errore qui omne artium & doctrinarū iudicij præcipit

dantq; operam miser, ut nihil magis sciant q̄ quod secrete ministrant
 referebat: Quos sinistra Minerva natos a Græcis Misocalos nomi-
 nari Gullielmus Budæus/Galliꝝ decus ait, quasi omnem literarum
 elegantiam ritorumq; dicendi peritos ab omnibus doctrinis huma-
 nioribus abhorrentes/rusticos/in uenustos/altepidos/hircosos: qui
 rati, ut Villus allium, ita ipsi barbariem ubiq; ac semper obolue-
 rint, decorum illud imperitq; secrete seruare se non credunt: qui sic
 quidem satis sua tueri sibi uident, nisi elegantiq; studiosos/lacris aut
 maledictis/Græmatica autem (ut ad priora reuertar) quâ Histori-
 æ Quintilia nominat, q; in amoris interpretatione ueritur longe
 est artem perdarissimam, nam & illam de qua dictum sumus Ency-
 clopædiam infirmat, Rhetorica etiam per omnia sepe mortalium con-
 silia peruolat, ut eam nō temere partem ciuili prudentiq; fecisse Ci-
 cero uideatur lib. de inuentione primo. iam Musica si numeros, si
 artem, si rerum uerborumq; copiam non inuenit, uerubissimæ uene-
 rationis gratia, & quod mirifice fatigatū arduis studiis animum
 recreare solet, eū primis addisceda est. At quis ignorat proprie-
 tum esse carminis genus quod suam uocum harmoniam non ad
 mittat: Ideo canere Poetæ dicti sunt cum carmen scribere: & ca-
 mæm quæ canent Musæ dicitur, a qua uero nomine totū huius arti
 nomen est: nam a Musis Musica dicitur. Strabo primo librō scri-
 bit olim Musicos & Vates & sapientes eosdē iudicatos fuisse, quod
 ipsem & Quintilianus in Musicæ laudibus tradidit libro primo.
 Macrobius librō Somnii secundo. Ita inquit deniq; omnis habitus
 animiq; canentibus gubernat: ut & ad bellum progressi & iteri rece-
 ptū canatur, canit & excitant & rursus sedante virtute/ dat som-
 nos adimiq; nec non curas & imminuit & restatū, iram suggerit,
 ebrietas in suadet/corporū quoq; morbis medetur: & paulo in-
 fra. Iure igitur Musica capitur omne quod uiuit, quia cœlestis ani-
 ma qua animala uniuersitas originē sumpsit ex Musica, hæc Macro-
 bius. Quintilianus nono lib. ubi de edpositione agit, Pythagoreis,
 inquit, orre moris fuit, & cum cultisissent animos ad lyram exci-
 tare quo essent ad agendum erectiores, & cum somnū peterent ad
 eandem prius lenire mentes, ut si quid fuisset turbidior cogitatio-
 num/componerēt, Quid uero illa refero & quam consistit tum demū
 bona edī poemata quam tranquillū hærit & hilaritate quadam
 persufus scribentis animus. Quod ad concinnitatē attinet uersus,
 indubitū est debet Musica Poetas iuari posse, si, quod Virgilius
 primo libro comendat, ad eam architectura accommoda est. Ad Astro-
 nomiam pergamus, cuius afflicte sunt Arithmetica & Geometria:
 magnificè sciunt, & ut magniq; ita hodie sepe neglecte ab his ma-

Lans
Musica

que quibus haud vsquam alibi maior eruditionis accessio, maiore
doctrinae dignitas comparari poterat, nam sint illi quidem Graeci
Latinoque doctissimi: transferant, iam historiam paulo rariorem,
iam Poetae cum iam piam salutarem sententiam, iam quod vtile simul &
amorem excitat, oratio. Sed magno utriusque ingenio nitore, excelsis
ma verbosae elegantiae quid aliud agere dixeris, quae res tractare scitu
quidem dignissimas, verum tales / quas paulo fideiioribus vel in
Grammatica iactas fundamētis sedula lectio sine magna ingenii fa-
tigatione, sine profusa animi viribus, exhibeat. In illis artibus quibus
ingeniarum nomen / rerum dignitas peperit, naturae non insignia
tantum, sed secreta quoque minimeque proletrariae lucrationum plebeculae
obuia, insunt, dignissima vero cognita si modo id cognitu dignissimum
est, quod in seculo visibilis mundi corpore, dimittit, quadam
propedit. Quarum lectio saepe impedita, non nisi sollicito & aliis cogitationibus agrato animo, explicat. Vnde mihi persuasum ple-
roque esse vel doctorum, qui eas minus artingant, non contempserit quidem
sibi, sed difficultate magis, quae devertit, in alia diuertit, /
quae minus laboris & maiore, ut putant, delectatione tractata / pa-
res ipsas gloriae osculos apud posteritatem pollicent. Iam vero, si diuina
placet, sunt, qui non Poetas se tantum, sed populares Vates adpellari
volunt, e quorum ostentatissima & superbiis plena iactatione am-
plius quidquam sit iactis Galliaci haustus expectes necesse est, qui
postquam ponere iurum scitum, Artifices, ac rus satutum laudare, ubi
corbes & focos & porci & sumosa palthia focos: in omni doctrina-
rum genere se veratos esse existimant, satis enim superque satis, dicere
res grandes nostro dat Musae Poetae. At si de pararello incidat: si
de meridiano memio, si umbrarum memineris pro Luciano, fluxus
se aut resu: tus ceram, pro eodem / si pro Quadii Falis vel prima
de ortu occasuque rudimenta exposules, ita obmutescunt: ut halmi-
ne asilatos putare possis. Et Astronomis, inquit, illa relinquamus
quorum id memus est, ad alia nos Musae prouocent. O lane a tergo
quem nulla Ciconia pinxit: conne peruenquam est, ut ignorantis caligi-
nem Musarum prostitutione tucaris: ita sic postquam sapere urbi cum
pipere & palmis venit. Puris illi haere sibi ingenit ignorare, quod
Mars, quod Ouidius, quod Lucanus alijque miro quodam, ut ipso-
rum opera indicit & in deserto studio, ut scirent, sectari sunt: quos
grate nostra Iouianus Pontanus Vates maximus ita secutus est, ut
non didicerit tantum venier sa Astronomica, versus videlicet in no-
meris, verum etiam tradiderit de Astris doctissima simul & dig-
nissima lectu: quem si Poetae limites egressum illi putabant: idem
inter Graecos Arato, inter Latinos Manlio, nunquam non creditis

Partis obſcuro: ſed q̄ iſte ipſi viderint, quorum iudicij igno-
 rantie caligine elanguit. INQVIRENDA igitur eſt ratio ortus & oc-
 caſus ſtellarum fixarum, cum ex vetuſtorum obſervatione Cuidio,
 Plinio, Columella, Varrone/ alijs tradentibus, tum maxime noſtro
 rum temporū fide, nam proprio octauę ſphęre motu/ variari vel in
 vno horizonte ortus occaſuſq̄ coſmicos Chronicuſq̄ / Mathema-
 ticuſq̄ tradunt, inſtra quadam variatione: nam quandoq̄ ſit vt cenſi
 annorum ſpacio ſint, vt ſic dicam, octauę ſphęre ad horizontem
 vno gradu mutetur, non manſiſſe breuiore ſi pote, vt dubitare nemo
 debeat multo aliter hodie ſtellas in apertum ortu atq̄ occidere quā
 illi quos paulo ante nominati tradiderunt. De ea re ſcripturus eſt
 priuatiſim, me hortante, Georgius Colimitius Mathematicus excel-
 lenſiſſimus / de quo equidem dicere poſſum quod olim de Chry-
 ſippo Carneades: niſi Colimitius diſci ego non eſſem: qui quid
 enim in me rudimeros eſt ad has preclaras artes, quibus ſumme
 delector, attentionū, Colimitio acceptum vt amantiffimo precep-
 tori refero: Nec vero eſt ſatis ſcire ortum Coſmicum eſſe eum, quo
 ſtella cum ſole mane oritur. Chronicū verum cum ſole occidente ab
 ortu emergit: rurſum Coſmicū occaſum qui ſtelle ſit occidentis cū
 ſol ab oppoſito latere oritur. Chronicū vero qui ſtelle ſit cum ſole
 abeunte. Alia perquirēda ſunt nam horizontes mutato, ſtatim alia
 eſt a priori vniuſq̄ ratio ſi tempus reſpiciat & Zodiaci ſeriem gra-
 duſq̄ quibus cum illę oriuntur & occidunt. Ita ſit vt alibi ſtelle hor-
 rizontem legant vix apparētes: quę nobis editiſſima altitudine ad-
 parent. Porro de Dierum variatione, de ſignorum ortu & occaſu,
 ſine quorum capto plurima Lucani loca vel obſcuriſſima ſunt. De
 apertis neliō in opere ſit precium referre: cum nulla vniū mortaliū
 induſtria honeſta diſciplina exiſterit, quę Poeticę ornamento eſſe
 non poterit: vt alibi ſuſius ſcripſimus.

DE CARMINIS RATIONE.
 TITVLVS. XXXII.

Admus frater que de Poetice dignitate officioſe
 ac tota reliqua ratione occurrebant / tibi ſi iudicijſq̄
 omnibus, vniam tam ſelictor q̄ ſideliter qua ſeri-
 ri potuit breuitate, ita vt in buccam veniebant con-
 geſimus. Superſti vt de Carminis quoq̄ ipſius ed-
 poſitione pauca quędam ſubiungamus, opaculoſq̄ illi noſtro id
 ſpūm quaſi coronidem imponentes, ſumma tandem manu adhi-